[2023] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 931

ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਚਿਮੁਰਕਰ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ & ਅਨੁਸਾਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 386 ਦੀ 2023)

ਜਨਵਰੀ 17, 2023

[ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ ਅਤੇ ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਥਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮ, 1972 – ਨਿਯਮ 54(14)(ਬੀ) – ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਿਯਮ – ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਦ ਲੈਣਾ – ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ – 'ਐਸ', ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸੁਪਰਡੈਂਟੈਂਟ, 1994 ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਔਲਾਦ ਮਰ ਗਿਆ – ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ 1996 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲਿਆ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚੇ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ – ਸੀਏਟੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀਏਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੋਦ ਲਏ ਗਏ ਹੁੰਦੇ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਸੀਸੀਐਸ (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ 54(14)(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਵਾਰਸ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਆਸਰਾ ਹਨ – ਸੀਸੀਐਸ (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 54(14)(ਬੀ) ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਵੇ – 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਆਸਰੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ – ਸੰਦਰਭ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਜੁੜਾਵ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੂਰਦਰਾਜ਼ ਹੋਵੇ – ਇਸ ਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ, ਕਹੇ ਗਏ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਹਿੰਦੂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਅਤੇ ਭਰਤੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1956: ਧਾਰਾਵਾਂ 8 & 12 – ਗੋਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਸਰ – ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਤੇ – ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲੈਣ 'ਤੇ, ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੇ - ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਫਰਕ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਨਿਯਮ 54(14)(b)(ii) ਵਿਚ "ਗੋਦ ਲੈਣਾ" ਸ਼ਬਦ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੋਦ ਲੈਣ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਬਚੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮੈਕਸਿਮ - ਨੋਸੀਟੂਰ ਅ ਸੋਸੀਸ - ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ : 1. ਹਾਮਾ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹੱਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਮਾ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਰਗੇ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਫਰਕ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54 (14) (b) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10]

2. ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ "ਸੰਬੰਧਿਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਸੰਬੰਧ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਨਿਯਮ 54(14)(b) ਵਿਚ "ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ" ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਤਨੀ, ਪਤੀ, ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਗਏ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਪਤੀ, ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਧੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਪਾਈ, ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸੰਦਰਭ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ, ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54(14)(b) ਅਧੀਨ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਮਰੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠਣ ਅਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਲਈ, ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ. [ਪੈਰਾ 11.1 ਅਤੇ 12]

ਨੋਸੀਟਰ ਅ ਸੋਸੀਸ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਤੋਪ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸਿਦਾਂਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਾਕ ਦਾ ਅਰਥ ਉਸ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54(14)(b) ਅਧੀਨ ਸੂਚੀਬੱਧ ਵਾਰਸ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਆਸਰਾ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਆਸਰੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54(14)(b) ਅਧੀਨ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 12.1]|946-ਸੀ-ਈ]

ਵਿਜਯਲਕਸ਼ਮੀਅੰਮਾ ਬਨਾਮ ਬੀ.ਟੀ. ਸ਼ੰਕਰ, (2001) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 558: [2001] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 769 - ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ।

ਡੋਯਾਪੈਕ ਸਿਸਟਮਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (1988) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 299 : [1988] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 962; ਪੂਨਮਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ,(1985) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 345 : [1985] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1042 - ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਾਵਨ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਕਲਾਵੰਤੀ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1967 ਐਸ.ਸੀ. 1761 : [1967] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 687; ਸੀਤਾਬਾਈ ਬਨਾਮ ਰਾਮਚੰਦਰ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1970 ਐਸ.ਸੀ. 343 : [1970] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾਗਰਥਨਾ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਸੁਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨਾਗਰਥਨਾ ਜੇ.

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।NONE

ਇਹ ਅਪੀਲ ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਗਪੁਰ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 30 ਨਵੰਬਰ, 2015 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਇੱਥੇ ਦੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2110 ਆਫ 2003 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਤੀਜਤਨ, ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ 19 ਜੁਲਾਈ, 2002 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।NONE

ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:NONE

3.1 NONEਕਿ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਚਿਮੁਰਕਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2, ਉਪ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਐਚਓ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਪਲ ਸਰਵੇ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ, ਫੀਲਡ ਜ਼ੋਨਲ ਦਫ਼ਤਰ, ਨਾਗਪੁਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ 1993 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਨੈਚੁਰੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ 1994 ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਮਰ ਗਏ, ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਮਾਇਆ ਮੋਤਘਾਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 6 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1996 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਚਿਮੁਰਕਰ, ਇੱਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਅਪਣਾਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਚਿਮੁਰਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੀ।NONE NONE

3.2 NONEਸ਼੍ਰੀਧਰ ਚਿਮੁਰਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਮਾਇਆ ਮੋਤਘਾਰੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੋਤਘਾਰੇ ਦੇ ਸੁਆਮੀਤਵ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਅਪ੍ਰੈਲ, 1998 ਵਿੱਚ, ਮਾਇਆ ਮੋਤਘਾਰੇ ਨੇ ਚੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਇੱਕ ਵਿਧੁਰ, ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਨਕਪੁਰੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ।
NONE

3.3. ਉਪਰੋਕਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਦਰ ਚਿਮੁਰਕਰ, ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ 18 ਜਨਵਰੀ, 2000 ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਵਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚੇ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮ, 1972 (ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ “ਸੀਸੀਐਸ (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮ” ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਨਿਯਮ 54 (14) (ਬੀ) ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 23 ਫਰਵਰੀ, 2000 ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਨਾਇਆ ਗਿਆ।

3.4. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਓ.ਏ. ਨੰਬਰ 2166 ਦੇ 2001 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ 23 ਫਰਵਰੀ, 2000 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

3.5 ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਮੁੰਬਈ ਨੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਮਿਤੀ 19 ਜੁਲਾਈ, 2002 ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ O.A. 2001 ਦਾ ਨੰਬਰ 2166 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ, ਸ਼੍ਰੀਦਰ ਚਿਮੂਰਕਰ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਹਿਮ ਨਤੀਜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

i. ਸੀਸੀਐਸ (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਹ ਨਿਯਮ 54 (14) (ਬੀ), ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਤੋਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਲ 1990 ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ 1993, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲਏ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੱਟੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ 23 ਫਰਵਰੀ, 2000 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ii. ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅਪਨਾਇਤਾ ਅਤੇ ਭਰਨ-ਪੋਸ਼ਣ ਐਕਟ, 1956, ('ਹਾਮਾ ਐਕਟ', ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਅਤੇ 12 ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਮਰਦ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼/ ਇੱਛਾ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੋਦ ਲਿਆ ਬੱਚਾ ਉਸ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਵਿਜੈਲਕਸ਼ਮੀਅੰਮਾ ਬਨਾਮ ਬੀ.ਟੀ. ਸ਼ੰਕਰ, (2001) 4 ਐਸਸੀਸੀ 558 ("ਵਿਜੈਲਕਸ਼ਮੀਅੰਮਾ")।

iii. ਕਿ ਮਾਇਆ ਮੋਤਘਰੇ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਉਸਦੇ ਮਰਹੂਮ ਪਤੀ ਸ਼੍ਰੀਦਰ ਚਿਮੁਰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

3.6. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਇੱਥੇ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਨਾਗਪੁਰ ਬੈਂਚ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜਿਊਡੀਕੇਚਰ ਐਟ ਬੰਬੇ ਅੱਗੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2110 ਦੀ 2013 ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ।

3.7. 30ਵੇਂ ਨਵੰਬਰ, 2015 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ 19ਵੇਂ ਜੁਲਾਈ, 2002 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੂਲ ਅਰਜੀਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਹੈ:

i. ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜੇ ਉਹ ਮਰਹੂਮ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੋਦ ਲਏ ਗਏ ਹੁੰਦੇ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ii. ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਐਚ.ਏ.ਐਮ.ਏ. ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ 12 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

iii. ਕਿ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 54 (14) (ਬੀ) ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਪਟਦਾ।

4. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ. ਸਰਦਾ ਦੇਵੀ, ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਧਵੀ ਗੋਰਾਡੀਆ ਦਿਵਾਨ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ, ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ।

ਦਲੀਲਾਂ:

5. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ. ਸਰਦਾ ਦੇਵੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਨਿਰਣਾਇਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਰਾਹਣਾ ਕੀਤੇ ਕਿ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕੀ ਹੈ।

5.1. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦਾ ਕੰਮ, ਐਚ.ਏ.ਐਮ.ਏ. ਐਕਟ, 1956 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਨਿਰਣਾਇਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਜਯਲਕਸ਼ਮੀਮਮਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

5.2. ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 (14) (ਬੀ) ਦੇ ਪਾਠ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ 1990 ਅਤੇ 1993 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਮੇ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦੀ ਰੋਕ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਗੋਦ ਲਏ ਗਏ ਬੱਚੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਦ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

5.3. ਕਲਾਸੀਕਲ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਐਚ.ਏ.ਐਮ.ਏ. ਐਕਟ, 1956 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈ ਕੇ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਕਿ ਗੋਦ ਲਿਆ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਜੋ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ... ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਪਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਇਆ ਮੋਥਗਾਰੇ, ਉਸ ਦੀ ਗੋਦ ਲਈ ਮਾਂ, ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਪਤੀ, ਸ਼੍ਰੀਦਰ ਚਿਮੁਰਕਰ, ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧ ਹੋਣਗੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿ, ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੇ, ਉਸ ਨੇ ਮੁੜ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੇ ਮਾਇਆ ਮੋਥਗਾਰੇ ਸ਼੍ਰੀਦਰ ਚਿਮੁਰਕਰ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀਦਰ ਚਿਮੁਰਕਰ ਦਾ ਵੀ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਣਾਮ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਲਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਵਿਆਂ ਨਾਲ, ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੁਕੌਤੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਕੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

6. ਉਲਟਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਮੈਡਮ ਮਾਧਵੀ ਗੋਰਾਡੀਆ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੁਕੌਤੀ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬੇਦਾਗ ਸਮਝ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6.1. ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54 (14) (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਦ ਲਿਆ ਬੱਚਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ

ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54 (14) (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6.2. ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਐਚ.ਏ.ਐਮ.ਏ. ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ 12 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਭਰੋਸਾ ਗਲਤ ਸੀ। ਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੇਵਲ ਇਹ ਮਾਨਤੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ, ਵਿਧਵਾ ਸਮੇਤ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਅਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਬਲਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਵੱਲੋਂ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

6.3. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮਾਇਆ ਮੋਤਘਰੇ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਸ਼੍ਰੀਦਰ ਚਿਮੁਰਕਰ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀਦਰ ਚਿਮੁਰਕਰ ਦੇ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਬਿਨਾਂ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੁਕਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਬਿੰਦੂ:

7. ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਿੰਦੂ ਉੱਠਣਗੇ:

i. ਕੀ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਵੱਲੋਂ ਗੋਦ ਲਿਆ ਬੱਚਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54 (14) (ਬੀ) ਅਧੀਨ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ?

ii. ਕੀ ਆਦੇਸ਼?

ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ:

8. ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅਡਾਪਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੈਂਟੇਨੈਂਸ ਐਕਟ, 1956 ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਨਾ।

8.1. ਹਿੰਦੂ ਅਡਾਪਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੈਂਟੇਨੈਂਸ ਐਕਟ, 1956 ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕੋਡੀਫਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦਾ ਚੈਪਟਰ II ਗੋਦ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਟਰ-ਅਲੀਆ, ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ, ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਇਤਵਾਂ ਅਤੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

8.2. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਵੀ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵੱਲੋਂ, ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ; ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਵੈਧ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ, ਗੋਦ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਬਣਾਏਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰੇਗੀ। ਹੋਰ, ਸੈਕਸ਼ਨ

6 ਇੱਕ ਵੈਧ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਜਰੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਇੱਕ ਮਰਦ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਇੱਕ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਪਯੋਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"8. ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ।—ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਜੋ ਸਵੱਸਥ ਮਨ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਜੀਵਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਪਤੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਸਵੱਸਥ ਮਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।"

8.3 ਹਾਮਾ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 12, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਿਆ ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਮਾਤਾ ਦਾ ਬੱਚਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"12. ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ। —ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਿਆ ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਮਾਤਾ ਦਾ ਬੱਚਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਜਾਣਗੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ— (ਅ) ਬੱਚਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ;

(ਬ) ਗੋਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਦ ਲਿਆ ਬੱਚੇ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੋਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਰਹੇਗੀ ਜਿਸ ਉਤੇ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕਾਨਾ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫਰਜ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦਾ ਫਰਜ਼, ਸਮੇਤ ਹੋਣਗੇ।

(ਸੀ) ਗੋਦ ਲਿਆ ਬੱਚਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਸਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

8.4. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਬੱਚਾ, ਮਰ੍ਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮ, 1972, ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3(1)(ਐਫ) ਵਿੱਚ 'ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:

“ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ, 1964' ਹੈ, ਜੋ ਨਿਯਮ 54 ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰੇ ਰਾਹਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਨਿਯਮ 54, ਅੰਤਰਾਲ ਵਿੱਚ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਨਿਯਮ 54(14)(ਬੀ), ਨਿਯਮ 54 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ:ਕਰਦਾ ਹੈ:

“(ਬੀ) “ਪਰਿਵਾਰ” ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ

ਇਸ ਪਰਿਚਯ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗੇ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਦੇਣਯੋਗ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ:

9. ਐਚ.ਏ.ਐਮ.ਏ. ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ, ਜੋ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਅਸਮਰਥ ਮਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਹਿੰਦੂ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ; ਇੱਕ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਮਹਿਲਾ ਹਿੰਦੂ; ਜਾਂ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਹਿੰਦੂ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਸਮਰਥ ਮਨ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

9.1. ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ, ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਸਮੇਤ, ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਬੱਚਾ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸਮਰਥ ਮਨ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦਾ ਪਾਠ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲੈਣ 'ਤੇ, ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਪਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਾਈਡ ਸਾਵਨ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਕਲਾਵੰਤੀ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1967 ਐਸ.ਸੀ. 1761।

9.2. ਹੋਰ, ਸੀਤਾਬਾਈ ਬਨਾਮ ਰਾਮਚੰਦਰਾ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1970 ਐਸ.ਸੀ. 343 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

“5. […] ਇਹ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (vi) ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਛੇੜਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸੰਬੰਧ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਧਾਰਾਵਾਂ 11 ਅਤੇ 12 ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲਿਆ ਬੱਚਾ ਉਸ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਧਵਾ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲਿਆ ਬੱਚਾ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਪਤੀ ਨਾਲ ਪੁੱਤਰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

10. ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਮਾ ਐਕਟ, 1956 ਦੀਆਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲਏ ਗਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸਦੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹੱਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ

ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੈ। ਹਾਮਾ ਐਕਟ, 1956 ਦੀਆਂ ਉਪਬੰਧਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਗੋਦ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54 (14) (ਬੀ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

10.1 ਨਿਯਮ 54, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਨਿਯਮ 54(14)(ਬੀ), ਨਿਯਮ 54 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ "ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ" ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਲਾਭ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਹੂਮ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

11. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54 (14)(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਾਕ "ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ" ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ, ਭਾਵ, ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54 (14)(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਾਕ "ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ" ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਨਾ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਡੋਇਪੈਕ ਸਿਸਟਮਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (1988) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 299 ਵਿੱਚ "ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ" ਵਾਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉੱਤੇ:

ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਕਾਟਨ ਮਿਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਅਤੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਦੇ ਉਦਯੋਗ) ਐਕਟ, 1986 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ" ਵਾਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸੀ:

“50. ਵਾਕ "ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ" (ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਸਬੰਧਤ") ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਵਾਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਦੋਵੇਂ ਅਰਥ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ...ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 76 ਕੋਰਪਸ ਜੁਰਿਸ ਸੇਕੰਡਮ ਨੂੰ ਪੰਨਾ 620 ਅਤੇ 621 ਉੱਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ "ਸੰਬੰਧਿਤ" ਨੂੰ ਵੀ "ਜੋੜਨਾ" ਜਾਂ "ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣਾ" ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਲਲੇਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਸੰਬੰਧਿਤ" ਨੂੰ "ਸਬੰਧਤ" ਜਾਂ "ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ" ਅਤੇ "ਸਬੰਧਤ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਾਕ "ਸਬੰਧਤ" ਇੱਕ ਵਿਸਤਾਰ ਦਾ ਵਾਕ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸੰਕੋਚ ਦਾ।”

11.1. ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ "ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ" ਵਾਕ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਜੋੜ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਿਸਮ ਸੰਦਰਭ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54(14)(ਬੀ) ਵਿੱਚ, ਵਾਕ "ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਦਰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਤਨੀ, ਪਤੀ, ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਛੜੀ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਪਤੀ, ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਧੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਪਾਈ, ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਦਰਭ ਮੰਗਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਜੋੜ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਦੂਰ ਹੋਵੇ। ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54(14)(ਬੀ) ਅਧੀਨ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

12. ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਨਮਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (1985) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 345 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਥੇ 'ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ' ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਸੀ:

"ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ 1950 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਮੌਤ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਭਾਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕੋ ਕਮਾਊ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ, ਵਿਧਵਾ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਨਾਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅਕਸਰ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤੀ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਨਾਥ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਦੌਰਾਨ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੱਕ ਕੁਝ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਅਧੀਨ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੌਤ-ਕਮ-ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ 5,000 ਰੁਪਏ, ਜੋ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਧ□ਤ ਪੈਸੇਜ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਆਸਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਆਸਰੇਦਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

12.1. ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਕੈਨਨ ਨੂੰ ਸਿਦਾਂਤ, ਨੇਸਿਟਰ ਅ ਸੋਸੀਅਸ, ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਦਾਂਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਕ ਦਾ ਅਰਥ ਉਸ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54(14)(b) ਅਧੀਨ ਸੂਚੀਬੱਧ ਵਾਰਸਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਆਸਰੇਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਸਰੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54(14)(b) ਅਧੀਨ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

13. ਹੋਰ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54(14)(b) ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਮੇ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀ ਬਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸੋਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚੇ ਸਮੇਤ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਜਿੰਨੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਧੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ/ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੋਦ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 'ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ' ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਕੀਰਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 54(14)(b)(ii)

ਵਿੱਚ 'ਗੋਦ ਲੈਣਾ' ਸ਼ਬਦ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਕੇਵਲ ਉਸ ਗੋਦ ਲੈਣ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ/ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ/ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਹ ਉਮਰ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਤੱਕ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਜਾਂ ਵਿਧਵਾ ਜਾਂ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਧੀ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਗੋਦ ਲਈ ਧੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ/ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

14. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਮਰਹੂਮ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਮਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਾਰਸ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਮਰਹੂਮ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦਾ ਮਰਣੋਪਰਾਂਤ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਰਣੋਪਰਾਂਤ ਬੱਚੇ ਦਾ ਹੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਹੂਮ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦਾ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਦ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਰਣੋਪਰਾਂਤ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, 'ਪਰਿਵਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਪਾਰਿਵਾਰਿਕ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗੀ।

15. ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਿਜੈਲਕਸ਼ਮੀਮਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਗੋਦ ਲਏ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਹੱਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਸਿਰਫ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਕਿਹੀ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਬਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਰਥ ਨਾਲ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

16. ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਦਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜੋ ਕਿ 30ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ, 2015 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉਠਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਅੰਕਿਤ ਜੈਵਾਨ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਰਾਹੁਲ ਰਾਠੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate